

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Областен управител на област Добрич

УТВЪРДИЛ,
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ
НА ОБЛАСТ ДОБРИЧ.....

(ВАСИЛ КАРАПАНЧЕВ)

ОБЛАСТНА ПЛАН-ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ 2021-2030г.

I. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Областната план-програма за енергийна ефективност (ЕЕ) е задължителна част от държавната политика по ЕЕ и налага участието на съответните регионални и местни структури. Областната план-програма за енергийна ефективност на област Добрич е изработена на основата на държавната политика по ЕЕ и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), приоритетите за развитие на областта като цяло и отчита предвижданията на общинските програми за енергийна ефективност и ВЕИ (общините град Добрич, Добричка, Генерал Тошево, Тервел, Крушари, Балчик, Каварна и Шабла). Тя е разработена в съответствие и с Националната стратегия по чл.24 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ) и Националния план за действие по енергийна

ефективност при отчитане на специфичните особености на регионалните планове за развитие на Североизточния район на планиране. Основната цел на плана е намаляване енергоемкостта на дейностите във всички икономически и обслужващи сектори и административното управление (индустрия, енергетика, селско стопанство, обслужването, държавната администрация, образованието, здравеопазването, домакинства и услуги, общ сграден фонд).

Изготвянето на програми за енергийна ефективност от органите на държавната власт и органите на местно самоуправление е залегнало в чл. 12, ал. 2 от ЗЕЕ. Те се разработват при отчитане на стратегическите цели и приоритети на регионалните планове за развитие на съответните райони по чл. 4, ал. 3 от Закона за регионалното развитие и перспективите им за устойчиво икономическо развитие. Чрез програмите за енергийна ефективност се изпълнява държавната политика по енергийна ефективност за постигане целите на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България до 2030 г.

Повишаването на енергийната ефективност е един от основните инструменти, които водят до постигането на заложените цели на енергийната и икономическа политика не само на местно, но и на национално ниво. Енергийна ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия, чрез съответните навици и използване на модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди. Тя е най-лесният и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и замърсяването на околната среда.

План-програмата за енергийна ефективност на област Добрич за периода 2021-2030 г. е разработена съгласно изискванията на Закона за енергийна ефективност. Предвидените в настоящата програма мерки по ЕЕ следва да повишат икономическия растеж, да подпомогнат опазването на околната среда и да повишат жизнения стандарт на населението в област Добрич.

II. ПОЛИТИКА ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Енергийната ефективност е средство за повишаване качеството на енергийните услуги при приемлива цена за обществото и възможност за намаляване на енергопотреблението чрез внедряване на конкретни мерки за икономия на енергия. Тази политика, като съставна част от енергийната политика на Република България, се базира на националните приоритети и е в хармония с изискванията на европейските директиви и пазарни механизми. Главното условие за прилагане на успешна политика по енергоспестяване и оползотворяване пълноценно на енергийните ресурсите, в област Добрич е привличането на инвестиции в "управление на енергопотреблението" за реиновация на съществуващи производства и сграден фонд. Областната план-програма по енергийна ефективност предлага дейности и мерки, свързани с намаляване на енергопотреблението в производствения и обслужващия сектор, комуналните обекти и сградите.

В изпълнение на държавната политика за енергийна ефективност и с оглед осигуряване на енергийна независимост са предприети мерки, насочени към разширяване на газифицирането в Област Добрич, базиращи се на извършено проучване на потенциални производствени, обществени и граждански нужди от снабдяване с газ на областта.

Другото направление за осигуряване на енергийна независимост са възобновяемите енергийни източници. Използването на възобновяемите енергийни източници намалява зависимостта от внос, подобрява сигурността на енергоснабдяването, осигурява изпълнението на задълженията по опазване на околната среда и намаляване на емисиите на въглероден двуокис, облекчава търговския баланс и подпомага трудовата заетост. В световен аспект на възобновяемите енергии се гледа като на сериозен икономически залог. Наричани още технологии за "безплатна енергия", алтернативните източници на енергия - слънчева, вятърна, геотермална водородна, хидроенергия, енергия от биомаса - един ден биха могли да изместят петрола, газта и въглищата. Вятърът, слънцето, хидроелектроенергията и биомасата имат и две предимства. Първо - оборудването за тях се инсталира лесно, което позволява да се използват в изолирани зони. Второ предимство е екологично - тези енергии ограничават замърсяването на околната среда и тяхното използване ще допринесе за намаляването на вредните газови емисии.

Изпълнението на Областната план-програма за енергийна ефективност ще има значителен ефект върху конкурентността на българската и в частност на областната икономика и заедно с непрекъснатото нарастване на цените на енергийните ресурси ще упражни силно въздействие в посока на намаляване на енергийната интензивност на БВП на областта в посока към нормалните европейски нива. Един от най-важните ефекти от осъществяването на Областната план-програма по енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение се отнася към околната среда. С изпълнение на мерките по ЕЕ и ВЕИ значително се намаляват емисиите, отделени в атмосферата от горивни процеси – въглеродни, серни и азотни оксиди, прах и сажди.

Настоящата план-програма е изготвена в съответствие с европейското законодателство в областта на енергийната ефективност и е съобразена с редица международни и европейски документи и актове, както и **Национални документи и актове като:**

- **Закон за енергийната ефективност, обн. ДВ. бр.35 от 15 Май 2015г.**

Страната ни е приела национална индикативна цел за енергийно спестяване до 2020 г. Общата кумулативна цел за периода 2014 - 2020 г. се определя като натрупване на нови енергийни спестявания от минимум 1,5 на сто годишно от средната годишна стойност на общото количество на продажбите на енергия на крайните клиенти на територията на страната през 2010, 2011 и 2012 г., с изключение на количеството на продажбите на енергия, използвани в транспортния сектор, под код "B101900" по статистиката на Евростат. Въвеждане на индивидуални индикативни цели, които са разпределени към определени групи задължени лица: търговци на енергия, собственици на публични сгради с РЗП над 250 ш² и собственици на промишлени системи.

- **Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.**

Основните приоритети на документа могат да се сведат до следните пет направления:

- гарантиране сигурността на доставките на енергия;
- достигане на целите за възобновяема енергия;
- повишаване на енергийната ефективност;
- развитие на конкурентен енергиен пазар и политика, насочена към осигуряване на

- енергийните нужди;
- защита на интересите на потребителите.

- Национален план за действие по енергийна ефективност 2014 - 2020 г.

Изпълнението на индикативните национални цели за енергийни спестявания и ЕЕ за 2020 г. (цел за спестяване на крайна енергия - 716 ktOE/r. за 2020 г. и цел за спестяване на първична енергия -1 590 ktOE/r.) ще намали ПЕП през 2020 г. от 18 460 ktOE по референтния сценарий до 16 870 ktOE. Индикативната национална цел за ЕЕ е изчислена на базата на изпълнението на горепосочените цели за енергийни спестявания и се дефинира като намаление на ПЕИ на България за 2020 г. с 41% спрямо ПЕИ през 2005 г.

- Национален план за действие по промените в климата 2013-2020 г.

Третият план за действие по изменение на климата предвижда конкретни мерки за намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори, като тези мерки са съобразени с политиката на страната в областта на изменението на климата и съответно с потенциала на националната икономика за редукция на емисиите. Общият ефект от предвидените мерки ще гарантира изпълнение на поетите ангажменти и постигане на правно обвързващите за страната ни европейски цели.

- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за 2030 г., приета с Решение № 621 от 25.10.2019 г.

Документът задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за адаптиране към изменението на климата както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема. За целите на този стратегически документ е разработен списък с предложени дейности за адаптиране по всички стратегически и оперативни цели за даден сектор, които да бъдат включени в Плана за действие за периода до 2030 г.

- Интегриран план енергетика и климат за периода до 2030 г. (в проект)

Държавите-членки са задължени да приемат интегрирани национални планове за климата и енергетиката (NECP) за периода 2021-2030 г. Държавите-членки трябваше да представят своите проекти на планове до края на 2018 г. Окончателните планове трябва да бъдат представени до края на 2019 г.

В проекта на Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България са дефинирани и следните количествени цели за 2030 г.: Национална цел за намаляване на емисиите на парникови газове, съгласно Регламент (ЕС) № 2018/842 за

задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021-2030 г. (целта е за секторите сграден фонд, селско стопанство, управление на отпадъците и транспорт) - 0%; Национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия - 25%; Национална цел за енергийна ефективност - 27%; Национална цел за междусистемна свързаност - 15%.

Посочените по-горе национални документи и актове поставят основата на реални координирани действия, в т. ч. с конкретни механизми за интегрирано провеждане на държавната политика в областта на ЕЕ и ВЕИ.

III. ЦЕЛ И ОБХВАТ

1. ЦЕЛ

Областната план-програма за енергийна ефективност на област Добрич е разработен на основата на държавната политика по енергийна ефективност, нуждите и предвижданията на общините, както и приоритетите за развитие на областта като цяло. Повишаването на енергийната ефективност е дейност, която е носител както на висок икономически ефект, така и на висок социален и екологичен ефект. На тази база Областната план-програма за енергийна ефективност трябва да идентифицира възможните дейности и мерки, свързани с преодоляване на бариерите и проблемите по енергоспестяването, по-рационално оползотворяване на горивата, намаляване на енергийната интензивност във всички сектори на икономиката, запазване на полезната енергийна стойност на енергийните носители, използване и съхраняване на местните енергийни източници и природни ресурси. Чрез Областната план-програма за енергийна ефективност се анализира текущото състояние на енергийното потребление в област Добрич. Целите, поставени в Областната план-програма за енергийна ефективност са съобразени с общите цели за развитие на Североизточен район за план-програмаиране, както и със спецификата и потенциала на областта.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ОБЛАСТ ДОБРИЧ - ЕНЕРГИЙНО ЕФЕКТИВНА ОБЛАСТ, ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА НОВА И МОДЕРНИЗАЦИЯ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА, ОСИГУРЯВАЩА УСЛОВИЯ ЗА УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ НА ИКОНОМИКАТА И ЗАЕТОСТТА

Специфична цел 1: Разширяване и модернизация на съществуващата енергийна инфраструктура, оптимизиране на енергопотреблението, въвеждане на енергоефективни технологии. Дейностите ще бъдат насочени към енергоефективното технологично обновяване на инсталации и съоръжения на предприятия и сгради, подпомагане изграждането на инсталации и мощности за производство на топлина и

електрическа енергия от възобновяеми източници, изграждане на разпределителна мрежа за биогорива или електричество от биомаса, саниране на сгради и др.

Специфична цел 2: Развитие, укрепване и обновление на градските центрове и прилежащите територии. Интервенциите ще бъдат насочени към мерки свързани с енергийната ефективност и икономичното използване на природните ресурси при отчитане на икономическата ефективност, обновяване на жилищния фонд, благоустройство на територията. Предвидените действия ще окажат позитивно влияние върху подобряване на качеството на живот на населението.

Специфична цел 3: Оптимизиране на енергопотреблението чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност. Целта ще се осъществи чрез намаляване на разходите за горива и енергия в бита, обединяване и координиране действията по енергоспестяване в обществения сектор – обществени сгради, сгради на образованието и здравеопазването, на административното управление.

Специфична цел 4: Намаляване на относителното енергийно потребление за производството на единица продукция от предприятията в област Добрич и повишаване на конкурентноспособността на произведената продукция, в сферата на индустрията, селското стопанство, услугите и транспорта, технологично обновление на промишлеността.

Специфична цел 5: Изграждане на нова и разширяване на съществуващата енергийна инфраструктура. Тази стратегическа цел е насочена към модернизацията на енергийната инфраструктура.

Специфична цел 6: Намаляване на замърсяването на околната среда и подобряване на екологичната обстановка. Една от стратегическите цели на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточния регион за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027г., от който е и област Добрич, е опазване и подобряване състоянието на околната среда, в съответствие с европейските стандарти и подкрепа на мерки на международно ниво за преодоляване на регионални и глобални екологични проблеми.

Специфична цел 7: Повишаване жизнения стандарт на населението. Реализирането на всички специфични цели ще доведе и до повишаване на качеството на живот на населението.

Политиката на областно ниво в сферата на енергийната ефективност, има за цел да локализира и посочи недостатъците на енергийното потребление и същевременно да изложи препоръки и насоки за преодоляване на проблемите. Основната цел е да се начертаят параметрите за развитие, да се посочат източниците на финансиране и сроковете за изпълнение. Необходима е системна и целенасочена работа за разясняване на жителите на областта, че пестеливото използване на енергията и санирането на жилищните сгради е необходимост, както и да се популяризират мерките по използване на възобновяеми енергийни източници. Водещо в това отношение ще бъдат добрите национални и европейски практики.

IV. ПЛАНИРАНИ ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ

Прилагането на Областната план-програма за енергийна ефективност съществено ще допринесе за повишаване на жизнения стандарт на населението, подобряване състоянието на околната среда и на екологичната обстановка, изграждането на нова и разширяването на съществуващата инфраструктура, които са приоритети за развитието на област Добрич. Чрез повишаване на енергийната ефективност ще се намалят разходите на общинските бюджети, ще се подобри комфорта на населението и ще се осигурят средства за решаване на други важни обществени проблеми.

Общините от Североизточния район за планиране, от който е и област Добрич, планират осъществяването на дейности от 9 типа:

1. Премахване на съществуващи и не допускане на нови административни ограничения пред инициативите за използване на енергия от ВИ;

2. Мерки за използване на енергия от ВИ при изграждане или реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради - общинска собственост;

3. Мерки за използване на енергия от ВИ при външно изкуствено осветление на имоти - публична и общинска собственост, както и при осъществяване на други общински дейности;

4. Мерки за насърчаване потреблението и производството на биогорива и/или енергия от ВИ в общинския транспорт;

5. Мерки за насърчаване потреблението и производството на енергия, произведена от биомаса от отпадъци, генерирани на територията на общината;

6. Разработване и/или актуализиране на общите и подробните устройствени планове, свързани с реализация на благоустройствени работи за изпълнение на проекти за оползотворяване на ВИЕ;

7. Подпомагане реализирането на проекти за достъп и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ, на газ от ВИ, на биогорива и енергия от ВИ в транспорта;

8. Обучителни и информационни кампании сред населението на съответните общини за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на енергия от ВИ;

9. Информационни кампании сред населението на съответните общини за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на енергия от ВИ.

Конкретно за област Добрич, постигането на целите, заложи в настоящата план-програма ще се осъществи чрез мерки за подобряване на енергийната ефективност в следните сектори:

1. БИТОВ СЕКТОР

Мярка 1: Обновяване на жилищните сгради.

Мярката е насочена към саниране на многофамилни жилищни сгради, чрез осигуряване на финансови поощрения за обновяване на сградите (подмяна на дограма – намаляване значително инфилтрацията и осигуряване на добра плътност с висококачествени профили и уплътнения на прозорците). Повишаване на топлинната изолация на стени, покриви, тавани и подове; Използване на нови енергоспестяващи строителни материали за изолация, градоустойствено модернизиране на жилищните комплекси. Обновяване на уредите за отчитане на ел. енергията и мрежата за разпределение и снабдяване с енергия. Подобряване на енергийните характеристики на съществуващия жилищен фонд чрез обновяване, което ще доведе до намаляване на топлинните загуби, повишаване експлоатационните качества на жилищата и постигане на комфорт на обитаване. Внедряване на високоефективни материали и технологии при ново строителство и при обновяване на съществуващи сгради.

Мярка 2: Ефективно осветление.

Мярката е насочена към продължаване модернизирането на осветлението без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението – чрез използване на енергоспестяващи и компактни луминисцентни лампи.

Мярка 3: Стандарти за минимална ефективност на електрическите уреди, отоплителните системи и енергийни характеристики на сградите.

Мярката е насочена към закупуване на енергийно ефективни уреди чрез хармонизиране на стандартите за домакински уреди и етиктиране относно разход на енергия. Създаване на информационна среда при закупуване и избор на енергоефективно оборудване и уреди. Информацията за енергийната консумация мотивира избора на потребителите при закупуване не само на база цена на уреда, но и на база енергиен разход по време на експлоатация (задължаване на производителите, вносителите и търговците за осигуряване и поставяне на етикети на битовите уреди). Осигуряване на възможности за техникo – икономически оправдан избор на енергоносители и отоплителни съоръжения за битови сгради. Внедряване на високоефективни съоръжения и автоматизирани системи за управление. Подмяна на съществуващите отоплителни уреди, с по – ефективни такива. Енергийна паспортизация на сградите при нов строеж, реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, в съответствие с техническите изисквания и методите за определяне на потребената топлина за отопление.

2. УСЛУГИ

Мярка 1: Обследване за енергийна ефективност на сгради – държавна или общинска собственост, съгласно изискванията, заложи в Закона за енергийната ефективност.

Мярката е насочена към повишаване информираността на държавната администрация, относно финансовите възможности за обследване на сгради – държавна или общинска собственост. Идентифициране на възможностите за намаляване на енергийната консумация в обществените сгради, повишаване на енергийната ефективност и постигане на висока степен на опазване на околната среда.

Мярка 2: Обновяване на сгради – държавна или общинска собственост.

Мярката е насочена към продължаване обновяването на сградите: подмяна на дограмата – намаляване значително инфилтрацията и осигуряване на добра плътност с висококачествени профили и уплътнения на прозорците; повишаване на топлинната изолация на стени, покриви, тавани и подове; използване на нови енергоспестяващи строителни материали за изолация, подмяна на съществуващи отоплителни уреди с по – ефективни такива; реализиране на публично – частно партньорство при обновяване на сградите.

Мярка 3:Ефективно осветление.

Мярката е насочена към продължаване модернизирането на осветлението без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението, и реконструкция на уличното осветление.

Мярка 4: Газификация.

Мярката е насочена към разширяване на изградената газопреносна и газификационна мрежа, обслужваща битови, стопански и обществени абонати и функционираща в населените места, в съседство с газопреносната мрежа.

3. ИНДУСТРИЯ

Областната политика по енергийна ефективност, в сферата на индустрията, е свързана с намаляване на относителното енергийно потребление на единица произведена продукция. За повишаване на енергийната ефективност в този сектор е необходимо ефективно и екологосъобразно използване на съществуващите природни ресурси и алтернативни енергоизточници - модернизация на съществуващите и внедряване на съвременни енергоспестяващи технологии /възобновяеми енергийни източници и др./.

Мярка 1: Обследване за енергийна ефективност на индустриалните предприятия и изграждане на система за наблюдение и контрол на енергоемкостта в сектора.

Мярката е насочена към обследване на водещите в областта предприятия, за намаляване на енергийната интензивност. Повишаване на конкурентоспособността на предприятията в резултат на обследването. Мярката е насочена и към изграждане на системи за оценка и управление на осветлението, системи за управление на вентилационни и климатични агрегати, системи за контрол на произведената продукция и др.

Мярка 2: Енергоефективно технологично обновяване на предприятията.

Мярката е насочена към енергоспестяване по технологични агрегати и съоръжения, електродвигатели, трансформатори и осветителни инсталации. Подмяна на технологично оборудване, смяна на горивна база, когенерация. Оползотворяване на отпадъчна топлина, оптимизация на процеси, реконструкция на енергийната инфраструктура използване на алтернативни възобновяеми източници. Стимулиране на въвеждане на иновации в предприятията, в областта на енергийната ефективност.

Мярка 3: Въвеждане на европейските норми за осветление на промишлени и административни сгради.

Мярката е насочена към модернизиране на осветлението без да се намалява нивото на осветеност и качеството на осветлението.

4. ТРАНСПОРТ

Голяма и увеличаваща се част от транспорта консумира горива без да участва пряко в създаването на брутен вътрешен продукт. Това са личните МПС, чийто брой и среден годишен пробег през последните години бързо нарастват. Независимо от увеличаващите се цени на горивата и мерките по ЕЕ, тенденцията е към нарастване на този дял. Това води след себе си увеличаване на вредните газове в атмосферата и замърсяване на околната среда.

Мярка 1: Подобряване на инфраструктурата и поддържане на съществуващата.

Мярката е насочена към подобряване на инфраструктурата и поддържане на съществуващата, с цел намаляване на времето за пътуване и съответно консумацията на горива и енергия. Увеличаване дела на автомобилите ползвачи, природен газ за енергиен носител. Развитие на устойчива градска мобилност.

Мярка 2: Подобряване на организацията на движение в населените места.

Мярката е насочена към подобряване на организацията на движение в населените места, за намаляване консумацията на горива.

Мярка 3: Периодични технически прегледи на превозните средства.

Мярката е насочена към проверка на техническото състояние на основните системи на автомобилите и на допустимите емисии на въглероден оксид и дим в изгорелите газове. Ако превозното средство не отговаря на изискванията не получава разрешение да се движи по пътищата.

5. СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Селското стопанство в България и в частност на територията на област Добрич е по-малко енергоемко, в сравнение с европейското.

Мярка 1: Обновяване на селскостопански сгради.

Мярката е насочена към подобряване на топлинната изолация на сградите. Подобряване ефективността на отоплението в селскостопанските сгради и използване на енергоспестяващо осветление.

Мярка 2: Модернизиране на селските стопанства.

Мярката е насочена към опазване на околната среда, чрез намаляване на вредните емисии и отпадъци. Подобряване на ефективността на използваните ресурси, подмяна на селскостопанският парк. Въвеждане на иновативни технологии в селското стопанство.

Мярка 3: Използване на възобновяеми енергийни източници.

Мярката е насочена към производство на биогорива от биомаса и производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.

6. ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ

Мярка 1: Информираност на населението.

Енергийната ефективност засяга всички човешки дейности и подобряването ѝ трябва да се отрази положително на производителността на труда и качеството на живот на хората. Мярката е насочена към информиране на гражданите и бизнеса за възможностите и мерките за подобряване на енергийната ефективност и разпространение на добри практики; Търсене на инвестиции за енергийно ефективни мерки и проекти. Разясняване на прилагането на законодателството в областта на енергийната ефективност.

Мярка 2: Повишаване на енергийната ефективност на областно, общинско и национално ниво.

Мярката е насочена към по-добра координация между действията на министерства, държавни ведомства, областни и общински администрации за изпълнение на държавната

политика по енергийна ефективност; Разработване на областни и общински план-програми за енергийна ефективност.

V. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Най – важните резултати, които ще се постигнат с реализирането на Областната план-програма по енергийна ефективност на област Добрич за периода 2020-2030г. са:

1.Икономия на енергия - възвръщането на вложените в топлоизолиране на обектите средства могат да се възстановят в кратки срокове, при:

- Икономия на топлинна енергия;
- Икономия на електрическа енергия;
- Икономия на горива.

2.Екологичен ефект - Крайният екологичен ефект се изразява в намалени емисии на въглероден двуокис. Прилагането на пакет от мерки по енергийна ефективност за жилищата би предотвратило замърсяване с въглероден двуокис и ще доведе до:

- Намалени емисии на парникови газове;
- Икономия на средства.

3.Социален ефект – прилагането на мерките по енергийната ефективност би довело и до пряк резултат върху бюджета на всяко домакинство. След изпълнение на дейностите, ще се създадат условия за намаляване на безработицата и увеличаване дела на постоянно заетите квалифицирани работници. Изпълнението на план-програмата по енергийна ефективност ще доведе и до:

- **Опазване на околната среда;**
- **Забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийни ресурси;**
- **Подобряване на условията и стандарта на живот на хората;**
- **Диверсифициране на енергийните доставки и намаляване на зависимостта на обектите от цените на горива и енергии;**
- **Създаване на нови пазарни възможности за търговци (производители, фирми за услуги и т.н.) и разкриване на нови работни места.**

VI. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Като се отчита специфичният характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти, заложи в план – програмата, тя ще се изпълни поетапно както следва:

- **Инвестиционно намерение:** Това включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целесъобразно осъществяването на инвестиционното

намерение, начините и мащаба на изпълнението му и др. Тези проучвания следва да изяснят и положението по редица маркетингови, технологически и други въпроси.

- **Предварително проучване:**Необходимо е да се направи предварително (предпроектно) проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление - състояние на съоръженията, конструкциите, енергийните системи, изследване на енергийните разходи за последните години и др.

- **Инвестиционен проект:**Разработване на инвестиционен проект е необходимо в някои случаи поради спецификата и обема на предвидените дейности – например, Подмяна на отоплителната инсталация, Подмяна на котел на твърдо гориво с котел на природен газ и др.

- **Подготовка и изпълнение на строителството:**Това включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително – монтажни дейности за постигане на поставената цел.

- **Мониторинг:**За установяване на намалението на енергийното потребление след реализацията на съответните дейности и мерки, следва да се извършват ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжката на инсталациите и др.

VII. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

В съответствие с изискванията на Закона за енергийната ефективност за изпълнение на мерките, заложи в областните план-програми за енергийна ефективност, съставяни всяка година от централните органи на изпълнителната власт, областните управители и другите държавни органи, се предвиждат средства в собствените бюджети. При обекти със смесена собственост (държавна и общинска) средствата, предоставяни от републиканския бюджет, могат да бъдат заявени чрез бюджетите на съответните ведомства пропорционално на дяловете им. Отпуснатите от държавния бюджет средства трябва да бъдат изразходвани в рамките на една календарна година. Водещо в изпълнението на Областната план-програма по енергийна ефективност е наличието на финансов ресурс за осъществяване на проектите в тази насока. Без осигуряването на същия предприемането на конкретни действия е немислимо. При извършването на финансовите разчети трябва внимателно да се определи баланса между наличния ресурс и този, който трябва да се привлече от донорски организации и банки. Общините от област Добрич не разполагат със собствени финансови средства за инвестиции в проекти по ЕЕ. Всяка община е заинтересована да реализира подобни проекти, тъй като те водят до значителни икономии в бюджета и резултата е бърза възвращаемост на вложените средства. За да реализират проектите си намерения, обаче те трябва да разчитат на публично-частното партньорство между фирмите, обществения сектор и финансовите институции и внимателно да прецизират своите проекти. По отношение на бизнеса, подкрепата на проектите по енергийна ефективност в производствената сфера, ще трябва да се осъществи

с осигуряването на преференциални кредити и грантове от финансовите организации и фондове с цел да се стимулира въвеждането на енергийно-ефективни производства. Тази подкрепа към местния бизнес е задължителна, с оглед на високото ниво на енергийна ефективност, което притежават централно и западно европейските предприятия. При изпълнението на План-програмата за енергийна ефективност на област Добрич ще се търси финансово участие от следните източници:

За правилното прилагане на финансовите механизми и за да може Областната администрация и общините най-ефективно да се възползва от тях, е необходимо: задълбочено проучване на условията за финансиране; правилно ориентиране на целите на конкретен проект към целите на определена програма или фонд; точна оценка на възможностите за съфинансиране и партньорство; достижими, изпълними и измерими екологични и икономически ползи от проекта; ресурсно обезпечаване и ефективен контрол над дейностите и разходване на средства та.

Цялостно или частично финансиране на инвестициите в енергийна ефективност може да бъде осигурено чрез национални, европейски и международни програми и фондове. По-важните източници на средства, които могат да осигурят възможности за финансиране на проекти за енергийна ефективност са:

Републикански бюджет - под формата на субсидии, компенсации или Национални програми, подобни на Националната програма за ЕЕ на многофамилни жилищни сгради.

Общински бюджети - предвиждане на собствени средства за изпълнението на мерките по Програмата за енергийна ефективност

Европейските програми и фондове, които предлагат възможности за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници са:

- Програма за развитие на селските райони и 2014-2020 /2021-2027 г.
- ОП „ Региони в растеж „, 2014-2020 /2021-2027 г.
- ОП „Иновации и конкурентоспособност „, 2014-2020/2021-2027 г.

Други начини за финансиране:

Частни инвестиции: Стопанските субекти могат да реализират проекти по енергийна ефективност и възобновяеми източници и чрез собствени средства. Публично-частно партньорство (ПЧП)

Отчитайки Европейското законодателство, практика и счетоводно третиране. ПЧП е дългосрочно договорно отношение между лица от частния и публичния сектор за финансиране, построяване, реконструкция, управление или поддръжка на инфраструктура с оглед постигане на по-добро ниво на услугите, където частният партньор поема строителния риск и поне един от двата риска - за наличност на предоставяната услуга или за нейното търсене. ПЧП плащанията, свързани с ползването на предоставяната от частния партньор публична услуга, са обвързани с постигане на определени критерии за количество и качество на услугата. Общинската администрация (като потребител на услуги) има право да редуцира своите плащания, както би го направил всеки „обикновен клиент“ при непредоставяне на необходимото количество и качество на услугата.

ЕСКО услуги: ЕСКО компаниите са бизнес модел, който се развива в България от

няколко години. ЕСКО компаниите се специализират в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е свързана с разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението. Този тип компании влагат собствени средства за покриване на всички разходи за реализиране на даден проект и получават своето възнаграждение от достигнатата икономия в периода, определен като срок на откупуване. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, регламентиран с чл. 38 от Закона за енергийната ефективност. Намаляване разходите за горива, енергия и други консумативи и повишаването на комфорта в сградите държавна или общинска собственост, могат да са предмет на договори за управление и експлоатация и/или проектиране, доставка, монтаж.

Финансиране от НФЕЕВИ: Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ (ФЕЕВИ) е юридическо лице, създадено по силата на Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Фондът управлява финансови ресурси, получени от Република България от Елобалния Екологичен Фонд (ЕЕФ) с посредничеството на Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) и от други донори.

Национален доверителен ЕкоФонд (НДЕФ): Фондът е създаден през м. октомври 1995 г. по силата на суапово споразумение „Дълг срещу околна среда“⁴⁴ между Правителството на Конфедерация Швейцария и Правителството на Република България. Съгласно чл. 66, ал. 1 на Закона за опазване на околната среда, целта на Фонда е управление на средства, предоставени по силата на суапови сделки за замяна на „Дълг срещу околна среда“⁴⁴ и „Дълг срещу природа“⁴⁴, от международна търговия с предписани емисионни единици (ПЕЕ) за парникови газове, от продажба на квоти за емисии на парникови газове за авиационни дейности както и на средства, предоставени на база на други видове споразумения с международни, чуждестранни или български източници на финансиране, предназначени за опазване на околната среда в Република България. Фондът допринася за изпълнение на политиката на Българското правителство и поетите от страната международни ангажменти в областта на опазване на околната среда. Националният доверителен ЕкоФонд е независима институция, която се ползва с подкрепата на българското правителство.

Кредити по специализирани кредитни линии и заеми от търговски банки:

Кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници за България (КЛЕЕВЕИ). Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници е разработена от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) в сътрудничество с Българското правителство и Европейския съюз. Програмата предоставя кредитни линии на участващите български банки, които от своя страна предоставят заеми на частни дружества за проекти за енергийна ефективност в промишлеността и проекти за възобновяеми енергийни източници. Български банки, участващи в КЛЕЕВЕИ: Българска Пощенска Банка, Банка ДСК, Уникредит Булбанк, Юнионбапк, Обединена Българска Банка, Банка Пиреус, Райфайзенбанк. Финансиране от международни програми и фондове:

Програма „Интелигентна енергия - Европа“:

Европейската програма „Интелигентна енергия за Европа“⁴⁴ предоставя безвъзмездно

финансиране на проекти на български организации за създаване на политически и пазарни условия за енергийна ефективност и използването на ВЕИ в рамките на Програмата за конкурентоспособност и иновации (CIP). Основен приоритет са нови и възобновяеми енергийни източници (ДЕТЕМЕК).

В рамките на този приоритет се финансират проекти по: добиване на електроенергия от ВЕИ; използване на възобновяема енергия за отопление/охлаждане; дребномащабни инсталации за възобновяема енергия на сградите; проучвания и добив на биогорива; нови технологии и обмен на опит, като резултатите са видими на територията на целия Европейски съюз.

ELENA:

Безвъзмездно финансиране от страна на Европейската инвестиционна банка и Европейската комисия на местни и регионални власти при подготовката на инвестиционни програми за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (БЕИ). ELENA (Еигореап Local Energy Assistance) осигурява техническа помощ за структуриране и изпълнение на проектите. ELENA да покрива до 90% от разходите за техническа подготовка на инвестиционните програми. Покриват се средства за предварителни проучвания, за структуриране на програми и бизнес планове, за одити, тържни процедури и договори, за създаване на групи за управление на проекта, за разходи по ДДС, ако бенефициентът не може да ги възстанови. Инструментът ELENA може да се ползва от местни и регионални власти, обществени органи или група органи от държавите, които подлежат на подпомагане по програма „Интелигентна енергия Европа". Предварително изискване към получателите на средства е съответната инвестиционна програма да съдейства за постигане на евроцелите „20-20-20“ (до 2020 г. да се намалят с 20% вредните парникови емисии, делът на БЕИ в общото потребление на енергия да достигне 20% и още толкова да е спестената енергия).

„Хоризонт 2020“:

„Хоризонт 2020“ заменя Седмата рамкова програма за научни изследвания (7РГ1), която обхваща периода 2007-2013 г. с бюджет от около 55 милиарда евро. „Хоризонт 2020“ е най-голямата в историята рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации, като 7-годишният ѝ бюджет е на стойност почти 80 млрд. евро. По-голямата част от финансирането за научни изследвания в ЕС се предоставя въз основа на покани за представяне на предложения на състезателна основа, но бюджетът на „Хоризонт 2020“ включва и финансиране за Съвместния изследователски център -научната служба на Европейската комисия; Европейския институт за иновации и технологии и изследвания в рамките на Договора за Евратом. Ще бъдат публикувани отделни покани в рамките на конкретни партньорства с индустрията и страните членки.

В областта „Сигурна, чиста и ефективна енергия“ Програмата ще осигури подкрепа за целите 20/20/20 относно климата и енергията с изследвания относно технологични и икономически аспекти на енергийните доставки, ефективността, нисковъглеродните технологии, преносните мрежи за енергия/електроенергия. „Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“, финансирана от Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (Норвежки финансов механизъм)

- Бенефициенти: Всички общини на територията на Република България;
- Допустими партньори: публични и частни субекти на територията на България или от

страните-донори. (Допълнителни точки при оценката на проектите ще се дават само при партньор от страните-донори - Норвегия, Исландия и Лихтенщайн).

- Бюджетът на процедурата, включително национално съфинансиране е 8 200 000 евро;
- Минимална стойност на БФП за един проект: 200 000 евро;
- Максимална стойност на БФП за един проект: 600 000 евро;
- Максимален процент БФП: 100 % (не се изисква съфинансиране от Общините);
- Допустими за финансиране дейности: Мерки за енергийна ефективност, предписани от извършено обследване за енергийна ефективност, подмяна на улично осветление и въвеждане на БЕИ;
- Проектна готовност: Прилага се обследване за енергийна ефективност, с или без одобрен работен проект за инвестицията.

VIII. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ

Наблюдението и контрола на Програмата за енергийна ефективност на област Добрич се извършва с цел постигане изпълнението на целите на програмата и оптимизиране и подобряване на планирането, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на дейностите и мерките за постигане на висока енергийна ефективност при крайното потребление на енергия в областта. Системата за наблюдение и контрол обхваща източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация; индикаторите за наблюдение и оценка; органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа; системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Наблюдението на изпълнението на Областната план-програма за енергийна ефективност се извършва от Агенцията за устойчиво енергийно развитие, специализирана структури сформирани по силата на Закона за енергийната ефективност за осъществяване на взаимодействие с органите на държавната власти и местно самоуправление при изпълнение на мерките за енергийна ефективност. Тя ежегодно събира и обобщава информация за изпълнението на план-програмаовете за енергийна ефективност.

Оптималното осъществяване на дейностите по наблюдение и оценка на изпълнените или нереализирани цели от настоящия план-програма, ще позволи до голяма степен да се води успешна областна политика по енергийна ефективност.

Областният съвет за развитие ще бъде един от органите, отговорен за наблюдението и контрола при изпълнението на дейностите по план-програмата за енергийна ефективност в рамките на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточния регион за планиране. Съветът ще обсъжда и приема индикаторите за наблюдение на изпълнението на план-програмата за ЕЕ и ще извършва:

- Периодични прегледи за постигнатия напредък по отношение на изпълнението на мерките;
- Анализ на резултатите от изпълнението на мерките и дейностите;
- Оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- Обсъжда предложения за промяна на мерките.

Анализът на резултатите от въведени мерки за подобряване на ЕЕ има за цел да установи:

- Ефективността на изпълнените мерки;
- Сградите, за които постигнат нормативно определения клас на енергопотребление;
- Финансовите изгоди от приложените мерки;
- Степента на постигане на поставените цели.

Индикатори за наблюдение са:

- Постигнати енергийни спестявания от изпълнени мерки с продължително действие, поне за периода на действие на програмата;
- Спестени емисии СО₂, годишно и за целия период на програмата;
- Възвращаемост на инвестираните средства и реализирана печалба.

Настоящата програма е отворена и в нея могат да се правят допълнения и изменения, продиктувани от интересите на областта и от настъпили в следствие пазарни и нормативни промени.

Наблюдението и контролът върху Програмата за енергийна ефективност продължават през целия период на нейното действие. Въз основа на събраната информация всяка година се изготвя отчет за изпълнение на план - програмата за енергийна ефективност.

IX. ОЦЕНКА НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ

При осъществяване на текущ контрол по изпълнението на целите и мерките на Областната план-програма за енергийна ефективност съществено значение има процеса на оценяване. Оценките са структуроопределящ елемент на изпълнение на програмния документ и ориентир за правилността на провежданата политика по енергийна ефективност. За Областната план-програма по енергийна ефективност, в зависимост от времевия хоризонт (2021-2030г.), се формират междинна оценка и последваща оценка. Междинната оценка следва да се извършват в средата на периода на действие на областната план-програма за енергийна ефективност . В рамките на тази оценка следва да се оценят обобщените резултати от изпълнението му, като се прави и преглед на степента на достигане на формулираните цели и мерки и се отчетат възникналите положителни или отрицателни отклонения. Оценката следва да се извърши с конкретен анализ, въз основа на който да се предвиди съответната реакция. Това реално може да послужи и като начало на евентуално усъвършенстване и актуализация на план-програмаа. Последващата оценка, която следва да се извърши една година след приключване на срока на действие на план-програмаа, трябва да съдържа:

- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните мерки, инструменти и ресурси за изпълнението на план-програмаа;
- Оценка на общото въздействие върху икономиката и околната среда в област Добрич;

- Анализ на факторите при изпълнение на Областната план-програма по енергийна ефективност;
- Изводи, относно същността и начина на прилагане на областната план-програма за енергийна ефективност, както и на резултатите от осъществените мерки.

Оценката може да се осъществява от експертите на Областна администрация - Добрич, но е възможно тя да се извършва от независим експерт. Наблюдението и оценката трябва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат настъпващите промени, в резултат на интервенциите.

Оценка на постигнатите спестявания на енергия се извършва не по-рано от една година от въвеждане на съответната мярка. Събирането на информация за постигнатите спестявания на енергия се извършва еднократно с получаване на удостоверение за постигнати енергийни спестявания и се отразява в годишния отчет по чл.12, ал.5 от Закона за енергийната ефективност. Удостоверението се издава във форма по утвърден от изпълнителния директор на АУЕР образец.

Индивидуална информация за всяка сграда, държавна или общинска собственост, за която съответната администрация в областта е задължена по чл.38, ал.3 от ЗЕЕ, за приложените в сградата мерки за енергийни спестявания, за потреблението на горива и енергия и за реализираните икономии на енергия се нанася във формата за годишен отчет по чл.12 ал.5 от Закона за енергийната ефективност. При изпълнението на планираните действия в план - програмата може да се получи изоставане или избързване от планирания график. Въз основа на получените резултати се предприемат коригиращи действия, ако се налага.

X. ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Отчитането на изпълнението на Програмата за енергийна ефективност се осъществява пред АУЕР. Областна администрация - Добрич има задължението ежегодно да изпраща попълнени отчети за напредъка по изпълнението на настоящата план-програма за енергийна ефективност до изпълнителния директор на агенцията.

Съгласно Чл.12, ал.5 от Закона за енергийната ефективност, държавните и местните органи представят ежегодно на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, отчети за изпълнението на програмите за енергийна ефективност. Отчетите съдържат описание на дейностите и мерките, посочват размера на постигнатите енергийни спестявания и се представят на хартиен и електронен носител в Агенцията за устойчиво енергийно развитие, не по-късно от 1 март на всяка година. Отчетите се изготвят по образец, утвърден от изпълнителния директор на агенцията и се публикуват на интернет страницата на страниците на съответните държавни и местни органи.

XI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Реализирането на националната политика по енергийна ефективност, транспонирана в Закона за енергийната ефективност, е приоритет, който ще окаже значително въздействие върху конкурентоспособността на българската икономика и

опазването на околната среда - в частност в област Добрич. Въвеждането на енергийно ефективни технологии за производство ще понижи енергийните разходи и ще осигури по-голям дял на независимост на българската страна от външни енергийни доставки. Важен резултат ще бъде и количеството спестени емисии на парникови газове, което ще се отрази положително върху околната среда и опазването на почвите и водите. Подобряването на показателите на околната среда е свързано с поетите задължения на Република България относно Рамковата конвенция на ООН по Изменение на климата и Протокола от Киото за намаляване на емисиите на парникови газове.

Настоящата план-програма за енергийна ефективност има отворен характер и в срока ѝ на действие може да се актуализира, допълва и променя в зависимост от новопостъпилите данни, реалните потребности, срещаните проблеми и финансовите възможности.